

Kažimjež Vježinski (1894–1969)

PUT DO KUĆE

Roze kestenovi – sred Bagatele,
Ariš je pored pozorišnog zida,
Prolećne Lazjenke – nemam reči da
Opišem bukve, lipe i topole,
Sve to viđah svakodnevno na stazi,
Idući sporo iz grada do kuće,
Sve što ugledam, kad ponovo odlazim,
Radost je, bol, nešto poražavajuće
U tom snu, gde sve je izokrenuto,
Pa zatvaram oči, biram drugi put,
Sad, tobož, na javi, pod oknom kuće
U kojoj živim, iz koje nemam kud.

PESMA O KUĆI

Jesen je doba vetrova,
Tada nasrću na našu olupinu,
Stopedesetogodišnju kuću,
Punu pukotina, žamora i šumova,
Protresaju udžericu drvenu,
Otvaraju vrata i šeću
Se, lupkaju prozorskim kopcima,
Kao da nekog unutra ima,
Straše me, bezrazložno, noćima.

Nametljivi gnome,
Šta pronalaziš u strašenju mome?
Dobro poznajem tvoje ujdurme, znaj,
(Ipak, priznajem, ponekad podilazi mi leđima
Hladnoća koja bije iz poda i nezadihtanim prozorima,
Ceo taj rusvaj).

Savetujem ti da ne ideš po krovu,
Ne vucaraj se ni tavanom,
Ne čeprkaj, takođe, ni po uglju,

Odajući se, a ni kradom –
Sve menja se s vetrom:
Zna se da iskrivljena puca greda,
Tvoja velika i grozna buka
Pandemonijum je skrivenih nereda
Usred dimnjaka.

Uistinu, tu i tamo letva je popustila
I nešto se u škripećem mehanizmu pokvarilo,
A u nedrima imam crva, đavola,
Ta gogoljevska, avetinjska fabula
Vuče se iz godine u godinu, tako,
A imam toga, složićeš se, tušta i tma,
S uvek prisutnim: strahom, pustoši i mrakom.
A zašto?
„Zamisli se, ti koji si i smešan
I strašan.

Šta kažeš? Mrtva tišina?
I melanholija, u koju me gura
Samoća i njena višenoćna
Tortura?
I gorčina?
Znam, nećeš da mi uskratiš specijalitet svoj,
Propušten kroz filter ustajalog čemera,
Samo polako,
Kusi brate, moj:
Takođe, znam da je tako
– računa se krajnji rezultat a ne i namera.

Sto puta zdrobljen, ipak ustao je,
Pokupio kosti, polomljene sasvim,
Golim pesnicama nasrtao je
Na gomilu, da se obračuna sa svim,
Bez ičije pomoći, smelo se pobio,
A ako je nešto od nekoga i dobio
Bila su to moćna naređenja
Od kamenja i stenja.

Dakle, ništa me neće oboriti s nogu,
Čak ni najgora rakiještina,
Ostaću na svom škrbavom pragu,
Održaću se pred svojim vratima,

Zajedno sa raspadnutom šindrom,
 Šiljastim krovom kao jedrom
 Zahvatiću vetar, pa, zaplovimo, skelo,
 Ispod tmurnog neba, smelo,
 U susret sudbini, dobru i zlu,
 Slojeve obrasle mahovinom
 Pometimo do čoška na tamnom dnu,
 Baš kao Noe, sa svojom imovinom,
 Ne gubeći kurs na vodenoj mapi,
 Pučina ga neće poraziti,
 Niti bure ni potopi,
 Oholo će zaveslati,
 Sledeći samo svoj dar,
 Dom naš, stari gospodar.

Juzef Vitlin (1896–1976)

POLJSKOM JEZIKU

Dao si nam sve što si mogao, Gospode
 Našega speva, gneva i lamenta.
 Pošao si sa nama u progone,
 Ah, udeli nam poslednje sakramente.

Beli golube, koji će najaviti
 Savez slobodnih s onima koje još tuku,
 Na logorskoj žici, u svakom vojniku
 Živi, i nek se tobom ne nasiti!

S mlekom i medom poteci do slivnika
 Čradova zapalih u nevolju,
 Najslađom reči pozdravi pobednika
 Koji je ostao na pustom polju.

A ako se vratimo na krvavo krilo,
 Sa koga si ti a i mi počeli –
 Čutanjem namučeno poljsko tlo
 Neka pozdravljaju anđeli.

1943

PRED KRAJ SVETA

Pred kraj sveta
 pojavila su se tri anđela
 na motociklima.

Jedan anđeo
 preobukao se u policajca
 i nosio je šlem na glavi.

Drugi anđeo
 bio je u fraku, sa cilindrom.

A treći anđeo
 nije bio sasvim anđeo –
 mada je imao krila na ramenima
 i veliki oreol iznad čela.

1967